

Verburg

voorkomen dat mensen er 100 of 150 euro op achteruitgaan? Die achteruitgang geldt ook voor mensen met de laagste inkomens.

Mevrouw **Verburg** (CDA): Wij vinden het belangrijk dat mensen niet alleen zicht hebben op de opbouw van de pensioenrechten, maar ook op de kosten van de zorg. Wij zijn er om die reden voor om de premie niet alleen kostendekkend te maken, maar ook nominaal. Tegelijkertijd hechten wij echter aan het principe van de sterkste schouwers die de zwaarste lasten moeten dragen. Ik vraag de minister hoe de compensatie van de verhoging van de ziekenfondspremie vorm heeft gekregen. Dat zullen wij beoordelen.

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA): Ik heb u gevraagd of u het met ons eens bent dat de arbeidsinspectie meer armslag moet krijgen, bijvoorbeeld om de werkdruk te controleren. U heeft toen gezegd, een voorstel daartoe te doen. Ik heb inmiddels een amendement van uw hand over de arbeidsinspectie gezien, maar dat gaat alleen over de bestrijding van illegale arbeid. Ik vind dat belangrijk, maar vindt u het ook belangrijk om iets te doen aan preventie of waren dat ook alleen maar holle frasen?

Mevrouw **Verburg** (CDA): Uw associatief denken valt mij nu wat tegen. Als er meer wordt ingezet op de bestrijding van illegale arbeid, kan er ook meer gedaan worden aan het controleren van arbeidsomstandigheden enzovoorts. De arbeidsinspectie komt dan gewoon veel vaker over de vloer. Wij stellen voor om een substantieel bedrag hiervoor te bestemmen.

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA): Maar dat staat niet in uw amendement. Ik wil dat graag weten om mij daar een oordeel over te kunnen vormen. Wat wil het CDA nu doen om ziekteverzuim te voorkomen? U zegt het nu wel, maar dat blijkt niet uit de tekst van dit amendement.

Mevrouw **Verburg** (CDA): Wat de CDA-fractie betreft, mag u dit erin lezen. Als u vindt dat wij de tekst op dit punt moeten wijzigen, dan zeg ik u dat met alle plezier toe.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 13.11 uur tot 13.55 uur geschorst.

Voorzitter: Weisglas

□

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, de spreektijden bij het debat over normen en waarden, dat volgende week woensdag wordt gehouden, te bepalen op 10 minuten per fractie.

Ik stel verder voor, toestemming te verlenen tot het houden van een wetgevings- c.q. notaoverleg met stenografisch verslag op maandag 16 december van 10.15 uur tot 16.15 uur door de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met versnelde invoering toets nieuwe opleiding (28681).

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Kant.

Mevrouw **Kant** (SP): Voorzitter. Wat er al een tijdje aan zat te komen, lijkt werkelijkheid te worden: de plannen voor een nieuw ziektekostenstelsel komen in de problemen door de Europese regels. Berichten van de landsadvocaat en een rapport van de Raad voor de volksgezondheid duiden erop dat de huidige plannen niet kunnen worden doorgezet omdat dit problemen oplevert met de keuzes die gemaakt worden. Ik vind het belangrijk dat die weg wel wordt gevolgd. Nu de beslissingen naar aanleiding van deze constateringen misschien een andere kant op sturen, verzoek ik de Kamer de minister van Volksgezondheid op dit te punt te mogen interpellieren.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie):

Inhoudelijk vindt mevrouw Kant mij direct aan haar zijde. Ik heb in het hoofdlijnen debat zelf naar voren gebracht dat zich dit probleem kon voordoen. Het kabinet heeft toen ontkend dat het een probleem kon opleveren.

Dat het verzoek op dit moment wordt gedaan, vind ik onbegrijpelijk. Ik ben altijd voor een interpellatieverzoek als dat spoedeisend is. We hebben echter te maken met een demissionair kabinet. Er is wel een rapport, maar het kabinetsstandpunt daarover is er nog niet. Ik heb er bezwaar tegen dat de Kamer met een demissionaire waarnemend minister debatteert over een rapport waarin een standpunt wordt ingenomen. Het interpellatieverzoek spreekt mij daarom niet aan.

Mevrouw **Arib** (PvdA): Inhoudelijk ben ik het met collega Kant eens. Het is gebruikelijk dat, als een advies wordt uitgebracht, het kabinet een reactie daarop geeft. Ik stel daarom graag voor dat de Kamer aan het kabinet om een reactie op dit rapport vraagt. Op basis daarvan kan eventueel een debat met dit demissionaire kabinet worden aangegaan.

De heer **Wilders** (VVD): Ik wil het verzoek van mevrouw Kant niet steunen. Het gaat weliswaar om een belangrijk advies van een adviesorgaan, maar het kabinetsstandpunt is al voor begin volgend jaar aangekondigd. Daar moeten wij met het kabinet over praten. Op dit moment hebben wij er geen behoefte aan om op grond van één advies een interpellatie te houden.

De heer **Buijs** (CDA): Ik sluit mij daar volledig bij aan en wens op te merken dat ik niet hoop dat wij na ieder rapport een interpellatie gaan houden. Dat zou het wapen interpellatie uithollen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik wil het verzoek steunen. Dat getuigt ook van fatsoen. Bovendien meen ik dat het een belangrijk onderwerp is. Ik wil mevrouw Kant wel vragen of het niet zinvol is aan het kabinet te vragen per omgaande een reactie te geven. Dat lijkt mij wel zinnig.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Gent, u kent mijn procedurele lijn. Die zal dadelijk wel blijken. Als u indirect zegt dat degenen die in dit

Voorzitter

proceduredebat een andere opstelling innemen dan u, onvoldoende fatsoen hebben, vind ik dat een beetje gek.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat zijn mijn woorden.

De **voorzitter**: Ja, het zijn uw woorden. En dit zijn mijn woorden.

De heer **Smulders** (LPF): Wij willen geen interpellatie. Daar zijn genoeg redenen voor aangedragen.

Mevrouw **Giskes** (D66): De D66-fractie hecht ook aan een reactie van het kabinet op dit rapport. Wij betwijfelen of er vervolgens een interpellatie nodig is, maar dat zien wij wel als die reactie er is.

Mevrouw **Kant** (SP): Er werd gezegd dat wij over elk rapport wel een debat kunnen aanvragen. Het hangt natuurlijk van de ernst van het onderwerp af of dat wenselijk is. Ik vind het in dit geval wenselijk. Ik wil erbij aantekenen dat het mij niet alleen om het rapport van de RVZ gaat, maar ook om het advies van de landsadvocaat. Hij geeft aan dat er grote problemen te verwachten zijn.

Het argument dat het kabinet demissionair is, kan ik voor een deel meevoelen, mijnheer Rouvoet. Er worden hier echter over allerlei dingen beslissingen genomen. Wij zijn het er niet mee eens dat de processen zo doorgaan, maar als deze doorgaan wil ik er wel over kunnen debatteren zodat de Kamer niet buitenspel staat en nog invloed kan uitoefenen.

Het proces zoals het in het Strategisch akkoord is vastgelegd, gaat wel voort, terwijl er allerlei redenen zijn – die zijn nu aangegeven door de landsadvocaat en in het rapport – waardoor dat niet kan. Het proces gaat ons voor heel vervelende vraagstukken stellen. Ik wil daar graag met de Kamer en de minister over debatteren. Het is een wezenlijk vraagstuk dat op dit moment speelt. Een praktisch probleem is dat wij natuurlijk niet zoveel tijd meer hebben. Dit soort processen zou in januari door kunnen gaan. Het gaat wat ver om de Kamer hiervoor van reces terug te roepen. Daarom stel ik voor, dat debat nu te houden.

Ik vind het prima om een reactie van het kabinet te vragen, als dat tenminste snel kan. Wij hebben

immers niet zoveel tijd meer om deze zaken hier te bespreken. Ik vind het goed om een spoeddebat te houden zodra de reactie van het kabinet er is. Ik hecht er echter wel aan – ik kondig dat maar van tevoren aan – om dat debat te voeren. De reactie van het kabinet zal zeker geen reden zijn om dat debat niet te voeren. Ik wil het debat hoe dan ook voeren, als interpellatie of naar aanleiding van de reactie op korte termijn.

De **voorzitter**: Gehoord de woordvoerders en mevrouw Kant, is mijn voorstel een reactie te vragen van het kabinet, op korte termijn. Mevrouw Kant kondigt aan wat haar volgende procedurele stap zal zijn. Dat is uiteraard haar goed recht, maar dat voorstel wordt op dat moment bij de regeling van werkzaamheden aan de Kamer voorgelegd.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Duyvendak.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Voorzitter. Ik verzoek u het VAO naar aanleiding van het vanmorgen gevoerde AO ter voorbereiding op de Europese Raad in Kopenhagen op de plenaire agenda te plaatsen. Het debat daarover, althans de stemming over de motie die ik daarbij wil indienen, zal wel moeten plaatsvinden voor aanvang van de Europese Raad.

De **voorzitter**: Wanneer vangt de Raad aan?

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Morgen in de loop van de dag.

De **voorzitter**: Ik stel voor, aan het verzoek te voldoen en om ergens in de agenda – die zeer veel ruimte biedt zoals iedereen heeft gezien – een moment te zoeken. Ik stel voor, morgen na de lunchpauze te stemmen. Dat betekent dat het debat morgen voor de lunchpauze plaats moet vinden.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Kunt u zich ervan vergewissen of de Raad dan niet inmiddels is aangevangen? Want als dat het geval is, moeten wij een andere oplossing zoeken.

De **voorzitter**: Dat zal ik doen. Wilt u het debat houden met de minister van Verkeer en Waterstaat?

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Nee, met de minister-president. Hij vertegenwoordigt ons immers in de Raad. De minister van Verkeer en Waterstaat kan erbij zijn.

De **voorzitter**: Daar heb ik problemen mee. Het was een algemeen overleg van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat.

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Het was een algemeen overleg van de algemene commissie voor Europese Zaken.

De **voorzitter**: Met de minister-president?

De heer **Duyvendak** (GroenLinks): Ja, en met de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Verkeer en Waterstaat. De Kamer gaat nu een verzoek doen – hoop ik – aan de minister-president om een bepaalde inbreng te hebben in Kopenhagen. De minister van Verkeer en Waterstaat is daar helemaal niet bij.

De **voorzitter**: U hebt gelijk. Ik dacht dat het om het verslag van een algemeen overleg met de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat ging. Dit was een algemeen overleg met de minister-president, de minister van Buitenlandse Zaken en naar ik aanneem de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken.

Ik stel voor dat wij het aan het kabinet overlaten wie bij de behandeling van dat VAO het kabinet zal vertegenwoordigen.

Voorts stel ik voor, het stenogram van dit gedeelte van de vergadering door te geleiden naar de drie bewindslieden, zodat zij ook de procedurele beslissingen en de formulering van uw verzoek kunnen zien.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Giskes.

Mevrouw **Giskes** (D66): Voorzitter. Ik verzoek u, het verslag van het algemeen overleg over de prijsstijgingen als gevolg van de introductie

Voorzitter

van de euro op de agenda te plaatsen.

De **voorzitter**: Dat kan volgende week.

Mevrouw **Giskes** (D66): Prima.

De **voorzitter**: Zo schuiven wij de agendaproblemen een beetje voor ons uit.

Het woord is aan mevrouw De Pater.

Mevrouw **De Pater-van der Meer** (CDA): Voorzitter. Wij hebben de afgelopen week uitgebreid met de minister van Justitie gediscussieerd over omgangs- en scheidingsbemiddeling. Ik verzoek u, het verslag van dat overleg voor het kerstreces op de agenda te plaatsen.

De **voorzitter**: Ook aan dit verzoek kan worden voldaan. Het verslag zal op de agenda worden geplaatst.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2003 (28600-XV);**

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Spaarfonds AOW voor het jaar 2003 (28600-E).**

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

De heer **Bruls** (CDA): Voorzitter. Ik wil het hebben over de tijd, het zoet en het zuur, de Januskop en de winter en de lente. Deze begrippen zullen tijdens mijn bijdrage duidelijk worden. Verscheidene sprekers hebben er al op gewezen dat arbeidsmarkt en werkgelegenheid weer volop in de belangstelling staan, helaas door wat minder positieve omstandigheden van oplopende werkloosheid en dalende werkgelegenheid. Daarom besteden wij hier vandaag terecht veel aandacht aan en zullen wij dat het komende jaar blijven doen.

Voorzitter: Meijer

De heer **Bruls** (CDA): De CDA-fractie geeft hoge prioriteit aan het streven

om meer mensen via betaalde arbeid te laten participeren op de arbeidsmarkt. Arbeid leidt niet alleen tot inkomen, maar ook tot een grotere maatschappelijke betrokkenheid. Arbeid is ook een voorwaarde om de belangrijke sociale voorzieningen van ons land in de toekomst te kunnen behouden. Een ontgroenende en vergrijzende arbeidsmarkt maakt het nodig dat meer mensen aan het werk gaan om te zorgen voor degenen die niet kunnen werken of aan het einde van een hopelijk lang en gelukkig leven, genieten van een rustige periode.

Op de arbeidsmarkt zijn er echter wel enige vreemde zaken aan de hand. Op dit moment zijn wij in een mineurstemming, maar structureel is het met de Nederlandse arbeidsmarkt nog niet zo slecht gesteld. Er ontstaat wel een tweespalt, die overigens niet nieuw is, maar zij is er wel. Ik wil deze graag duiden. Aan de ene kant is en blijft er grote vraag naar opgeleide, hooggekwalificeerde mensen vanaf mbo-niveau. De kenniseconomie vraagt om hoog-opgeleide flexibel inzetbare werknemers. Nederland kent structureel voor die groepen werknemers feitelijke schaarste. De HBO-raad heeft de verwachting uitgesproken dat er tienduizenden, zo niet honderdduizenden mensen met een hbo-opleiding nodig zullen zijn. Aan de andere kant is de vraag naar mensen met een lage opleiding of zonder een startkwalificatie verder gedaald, ook de afgelopen acht jaar. In onze ogen is dat een omvangrijke groep, die zich zonder diploma op de arbeidsmarkt moet bewijzen en de kans loopt om voor langere duur of zelfs permanent werkloos te worden, met alle problemen van dien, vaak ook van sociaal-medische aard.

Deze Januskop op de arbeidsmarkt verklaart waarom zelfs in de voorbije jaren van hoge economische groei en lagere werkloosheid mensen aan de kant stonden, terwijl er tegelijkertijd vele tienduizenden vacatures openstonden. Acht jaar Paars heeft daarin geen wezenlijke verandering gebracht. Dat is te zien nu de economie wat terugloopt. Als het dak niet gerepareerd is, zoals mevrouw Verburg in haar eerste termijn zei, kun je nu merken waar het hard regent.

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA): Ik herinner de heer Bruls eraan dat Nederland in de afgelopen periode

internationaal is geroemd vanwege met name de lage werkloosheid en het actieve arbeidsmarktbeleid. De heer Bruls zegt dat het allemaal wel meevalt, maar ik constateer dat met name onder het kabinet-Balkenende de werkloosheid in een fors tempo oploopt. In kranten wordt al geschreven over doemscenario's en een werkloosheid die volgend jaar waarschijnlijk met meer dan 100.000 stijgt. Houdt u alstublieft op met hier nog mooie praatjes te verkopen.

De heer **Bruls** (CDA): Feitelijk heeft u gelijk. De relatie die u legt met het zittende kabinet klopt echter niet. De oorzaken van de oplopende werkloosheid hebben te maken met de loonkostenontwikkeling die de afgelopen jaren te hoog is geweest. Ik heb het niet alleen over de loonstijging als zodanig. Voor dit jaar wordt een stijging met 3,8% verwacht. Met name de loonkosten per product zijn fors gestegen. Dat zijn gewoon constateringen.

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA): Ik beseft dat ik de heer Bruls geschiedkundig wat moet bijspijkeren. De loonkosten in Nederland behoorden de afgelopen tijd tot de laagste in Europa. Hij moet niet zeggen dat die de reden zijn. Hij moet de vraag serieus nemen en proberen, oplossingen te vinden voor de stijgende werkloosheid.

De heer **Bruls** (CDA): Daarover kom ik straks te spreken. Dit was slechts de inleiding om mijn analyse van het probleem en de oplossingen duidelijk te maken. De loonkosten per product die voor een ondernemer zo belangrijk zijn, zijn in dit deel van Europa het meest fors gestegen. Het is geen verwijt aan vorige kabinetten, maar een constatering.

De heer **Van Dijke** (ChristenUnie): De heer Bruls kan weten dat er weinig fracties waren in dit huis die een grotere hekel aan Paars hadden dan de onze, maar de feiten zijn toch een beetje anders dan de heer Bruls nu schetst.

Waar begon Paars 1 mee? Met werk, werk en nog eens werk. Toen de fractie van het CDA een beetje ontwaakte uit haar oppositierol, bekritiseerden wij al enige tijd het kabinet met het eenzijdige accent op werk, werk en nog eens werk. Wat de heer Bruls nu als problemen signaleert, zijn de imperfecties van